

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Sălăște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănițerul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Lucașfărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Flugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Sileșania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumerare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VII.

Sibiu, 15 Octomvrie 1905.

Nr. 42.

Verdictul dela Székely-Udvarhely.

Verdictul tribunalului din Székely-Udvarhely în procesul criminal a lui Ugron Gábor și soții, publicat și de noi în numărul nostru ultim, a produs asupra celorce au urmărit cu atențiune fazele acestui proces, impresiuni varii. Publicul prezent la pronunțarea sentinței de condamnare — spun ziarele maghiare — a fost emoționat, căci toți s’au așteptat la absolvirea lui Ugron; pe când ceice ca și noi, au urmărit mai dela distanță mersul acestui proces, au rămas deadreptul surprinși de moderațiunea, ce și-a impus-o judecătoria în verdictul său.

Moderatiunea aceasta își află, în parte, explicarea în motivarea sentinței, a căreia esență este, că tribunalul *n’a putut constata faptul falimentului fraudulos*, pentru că deși Ugron a recunoscut, că a luat ca împrumut în mai multe rate, suma de K 219,309, totuș nu există indicii, că el ar fi fost conștiu de aceea, că va fi incapabil a plăti aceste sume și astfel de o *înstrăinare intenționată a averii societății nu poate fi vorba*. Din contră în cursul procesului s’a constatat, că situația materială a lui Ugron a fost atât de favorabilă, încât nu numai, că a fost suficientă pentru acoperirea datoriilor sale existente, ci ar fi suportat și alte datorii nou. S’a constatat și aceea că Ugron își augmentă continuu averea, împrumuturile le investeă în întreprinderi rentabile, de unde se poate deduce, că n’a avut intențiunea de a-și păgubi creditorii, din contră, s’a nizuit prin sporirea averii sale de a mări siguranța împrumuturilor contractate. Aceasta a dovedit-o Ugron și cu cifre, conform cărora activele sale se cifrau la K 2.915,360, întrecând pasivele cu K 1 mil. Astfel fiind, tribunalul a admis apărarea lui Ugron, că atunci când

a ridicat împrumuturile, s’a simțit capace de a le replăti și deoarece în cursul procedurii de dovedire nu s’a ivit nici un singur moment, care ar justifică intențiunea de a păgubi pe cineva, din contră martorii ascultați au depus, că Ugron a făcut investițiuni folositoare și a încheiat afaceri rentabile; din toate acestea urmează, că Ugron atât la ridicarea împrumuturilor, cât și după aceea, a avut și putința și voința de a plăti și dacă totuș nu a putut-o face aceasta la timp cauza a fost numai și numai, detragerea creditelor personale prin colportarea de știri neadevărate și în urma acesteia asaltul tuturor creditorilor. Mai departe constată tribunalul, că ruina băncii săcuiești a cauzat-o exclusiv împrumuturile, că pretenziunile față de Ugron nu s’au putut preface imediat în bani gata și averea lui Ugron s’a putut valoră la licitație numai cu 30% a valorii reale. Având în vedere că la acest rezultat nefavorabil al licitațiunii Ugron n’a conclucrat, nici de aci nu se poate deduce că acuzatul ar fi lucrat „mala fide”. Scoaterea cambiilor soției sale dela bancă asemenea nu dovedește că Ugron ar fi avut intențiunea de a înșelă pe creditorii săi, pentru că în schimb a oferit acoperire ipotecară asupra tuturor realităților sale. Conziderând toate acestea Ugron a fost aflat din partea tribunalului vinovat numai pentru *delictul falimentului culpabil săvârșit prin conducerea neglijentă a afacerilor*.

Nu începe îndoială, că pe lângă motivele de mai sus va fi contribuit în procesul acesta la atenuarea pedepsei și rolul însemnat, ce l-a jucat și-l joacă încă Ugron în viața publică a țării, lucru la care s’a făcut chiar provocare din partea apărătorului său, — precum și constelația politică internă, favorabilă acuzatului principal, care însuș este unul dintre matadorii coaliției.

Intre alte împrejurări este întrebare cum s'ar fi terminat acest proces, care de altcun a scos la iveală unele momente din cele mai instructive pentru conducătorii institutelor de bani.

Anume s'a constatat între altele, că banca incredințată conducerii lui Ugron și soților săi, a fost necețitată a se declara în stare de faliment nu din cauza pasivelor ei, căci bilanțul de fapt a fost activ, ci din cauză că activele ei au fost imobilizate, angajate în măsură exagerată în împrumuturi greu realizabile, un pericol acesta pentru bănci, asupra căruia am atras și noi deja de nenumărateori atențiunea conducătorilor băncilor noastre.

Dacă o bancă maghiară activă, ajunsă în criză, cu toată protecțiunea proverbială de care se bucură Săcuii a fost lăsată să ajungă în aceasta situație extremă, prea ușor ne putem închipui în caz analog soarta unei bănci *nemaghiare*. La plasarea capitalurilor și exploatarea creditului se impune deci observarea celei mai mari precauțiuni.

Increderea oarbă și ilimitată în persoana directorului executiv, care și el este om, și astfel expus la eventuale tentațiuni, — precum s'a văzut în procesul acesta — încă poate deveni fatală atât pentru bancă însași, cât și pentru conducătorii și clientela ei. De aceea, ceice din încrederea acționarilor sunt puși la conducerea vreunui institut de bani, să nu bagatelizeze această funcțiune a lor ori să o conzidere, precum se întâmplă adeseori, numai drept o sinecură, ci prin studii serioase să caute a aprofundă cât mai bine cunoștințele recerute în administrația de bancă, ca astfel să se și poată informă direct despre tot, ce se întâmplă la institutul încredințat conducerii lor, căci pânăce nu vor face aceasta vor fi condamnați a jucă totdeauna tristul rol, ce vedem că l-au jucat membrii direcțiunii și ai comitetului de supraveghiere ai băncei „Székelyegyleti Takarékpénztár“.

*
o

La cheștiunea etalonului de discount.

Ținem de necesar să ne ocupăm din nou de cheștiunea etalonului de discount la banca noastră de emisiune, deoarece faptul, că banca aceasta și-a susținut etalonul neschimbat deși băncile din țările vecine ale apusului și-l-au urcat și deși cererea de bani e mai mare ca de obicei, formează în sine un fenomen demn de studiat și aprețiat.

În numărul trecut al Revistei noastre am arătat motivele pentru cari secretarul Băncii, Pranger n'a propus conziliului urcarea etalonului, dar am arătat și aceea că ultimo Septemvrie a trecut mult peste limitele obicinuite și a produs o cerere atât de mare,

incât rezerva bancnotelor libere de dare s'a fost redus la 72 milioane, iar stocul metalic însuș a scăzut nu mai puțin decât cu 19 milioane. Pe baza acestora am fost de credință, că dacă cererea de bani va continua să fie mare, Banca Austro-Ungară va fi necesitată să-și urce etalonul, fapt ce până azi nu s'a întâmplat și dupăcum arată situația băncii dela 7 Octomvrie a. c. lucrurile s'au modificat într'atât încât probabil, etalonul de 3½% va rămâne neschimbat. Anume vedem, că rezerva bancnotelor libere de dare a crescut în zilele ultime cu aproape 28 mil. și stocul metalic arată o scădere numai de 2 mil. Pe de altă parte portofoliul cambial a scăzut cu 16·7 milioane, dovadă că — după trecerea ultimei luni — cererea de bani a fost mai mică. În chipul acesta urmându-se se va adevări afirmațiunile lui Pranger, că va trece și toamna aceasta fără ca să fie lipsă a se urcă etalonul. În ultimul moment aflăm că portofoliul cambial care la 7 Oct. eră de 511 mil. a scăzut deja la 500 mil. iar rezerva bancnotelor libere de dare a crescut dela 99·9 mil. la 110 mil., ceea ce ne face să concludem că incasso băncii a fost mai mare ca cererile.

Dar cari pot fi cauzele că banca noastră n'a urcat și nu urcă etalonul, deși în apus, în special în Anglia și Germania etalonul s'a urcat atât de mult încât a ajuns cu 1½% mai mult decât al nostru? Am spus-o și în rândul trecut și o repetăm și astăzi, că la noi pentru urcarea etalonului de discount nu e dă-tător de ton situația, starea rezervei bancnotelor libere de dare, ci în prima linie cursul cambiilor străine. Și la noi circulația cambiilor străine de prezent e cam modestă, desigur din cauza lipsei de întreprinderi și de afaceri. Cursul cambiilor străine, deși a fost în urcare, totuș n'a fost trecut peste limita goldpointului, așa că putem deduce că cambiile străine n'au fost căutate, ceea ce — repetăm din nou — e dovadă de stagnare în afaceri. În adevăr de când monarchia noastră e conturbată de evenimente politice atât de acute ca cele prezente și de când cheștiunea teritoriului vamal independent și a nesiguranței convențiunilor cu străinătatea stau nedecise, de atunci afacerile și întreprinderile nu mai vor să dea înainte. E și natural. Lumea de afaceri nu mai intră în acțiune până atunci până când nu va ști hotărît în ce formă se va rezolvî cheștiunea pactului economic între cele două state și în consecință cheștiunea convențiilor cu străinătatea.

E cu totul altceva în Germania. Acolo afacerile sunt într'un avânt neobicinuit și legăturile comerciale și financiare ale acestei țări cu Anglia dintre cele mai strănse. Germania a fost silită să urmeze Angliei în urcarea etalonului, deoarece din Anglia multe cambii sunt a se trimite în Germania, cari, dacă nu s'ar luă măsuri de apărare, ușor i-ar putea reduce stocul metalic. Cumcă Germania e silită să iee cele mai extreme măsuri de apărare față de Anglia se știe de altcun și din împrejurarea binecunoscută, că din cele vre-o 40 mil. £ de cambii asupra pietetelor engleze, pe cari băncile de pe continent le țin în portofoliul lor pentru a putea corige — în caz de trebuință — eventualele cursuri cambiale lor nefavorabile, aproape jumătate sunt în posesiunea băncilor germane. Și la noi, dacă relațiile de afaceri cu străinătatea ar fi mai intențive, cu alte cuvinte dacă economia Austriei și Ungariei ar fi avizată la capital străin, negreșit că nu s'ar putea susține etalonul de 3½%. Stagnarea de afaceri este deci cauza care explică fenomenul de care amintirăm la începutul acestor șire.

În Anglia și Germania, cu deosebire însă în Anglia cererea de bani continuă a fi mare. În Anglia

procentul privat a ajuns la 4%, cât etalonul băncii. Sunt temeri că banca va fi nevoită să facă o nouă urcare în etalon, temeri cari cu deosebire în Germania provoacă multă neliniște. Alții din contră cred, că și pe piața engleză va urma o îmbunătățire în urma faptului că în New-York deja etalonul a scăzut dela 7% la 5%. În Paris cererea se menține, căci lumea financiară se așteaptă cu siguranță că la noul împrumut rusec, piața franceză va fi luată în considerare în măsură mare.

I. I. L.

Poziții controversate în bilanțuri.

În viața institutelor financiare imediat după anul nou urmează cel mai întins curs practic din contabilitatea în partidă dublă. Apar bilanțurile și conturile profitului și ale perderderilor ca din cutia fermecată. Unele cu erori, altele fără erori, altele printre ele.

Paragraful 26 al Legii Comerciale ungare impune atât comercianților cât și societăților pe acții compunerea unui bilanț anual. Scopul principal al bilanțului este controlarea afacerii, eruarea profitului net sau al pierderii, ce s'a ivit în decursul anului de exercițiu.

Relativ la compunerea acestui bilanț dispozițiile normative le oferă: legea, ordinațiunile, judicatura, statutele, eventual alte contracte existente (d. e. față de fondatori), dar din capul locului Legea Comercială, care la §-ul 199 ordonă următoarele dispoziții generale:

1. Averele societății este a se considera la bilanț în valoarea, care corespunde singuraticelor obiecte în ultima zi a anului de gestiune.

2. Efectele cotate la bursă se pot lua la inventar cel mult cu cursul, ce l-au avut în ultima zi a anului de gestiune.

3. Spesele de fondare se pot pune la active numai cu suma, ce rămâne după împărțirea lor pe cel mult cinci ani, după anul respectiv de gestiune.

4. Capitalul fundamental și eventualul fond de rezervă al societății este a se trece între pasive.

5. Pretenziunile dubioase sunt a se considera după valoarea lor probabilă, iar cele neincassabile sunt a se amortiza.

6. Profitul sau pierderea ce rezultă din compararea activelor cu a pasivelor este a se scrie separat la finea bilanțului.

În cadrul larg al acestor normative vagi adunările generale aduc concluze. Nu ne cuprinde mirarea, dacă în puvoiu de raporturi anuale aflăm o mare pe-strițiune în forma externă, stil și limbă, ci constatăm un putpuriu și în privința contabilității.

Să relevăm câteva chestii controversate, cari ne interesează și pe noi.

Cum să contăm capitalul nevărsat?

Presupunem că un institut emite 800 acții à 100 coroane, în valoare totală de 80,000 cor., din cari până la finea anului de exercițiu se achită 68,000 cor. adică 85% din capitalul societar.

a) La statorirea bilanțului, unele institute contează la „Pasive” 80,000 cor., iar la „Active” 12,000 coroane, sub titlul de „Capital nevărsat”.

b) Alte institute contează simplu la „Pasive” 68,000 coroane și nimic mai mult.

Să analizăm care procedură e mai corectă din punctul de vedere al dreptului și al legii.

Legea Comercială impune, ca societatea pe acțiuni să aibă capital societar statorit la constituirea societății, adică înainte de începerea activității. Din

valoarea nominală a acțiilor subscrise 10% sunt a se plăti imediat la subscriere; alte 20% până la adunarea generală de constituire, în total deci 30% până la începerea activității.

Modalitățile vărsămintelor ulterioare le fixează adunarea generală de constituire, fixând totodată mărimea și termenele de plată ale ratelor.

Paragraful 169 al L. C. prevede măsurile, ce se pot lua contra acționarilor, cari nu-și plătesc ratele la timp, sau nu le plătesc de loc. Anume, se zice:

„Acționarul, care nu plătește la timp ratele acțiunilor sale, este dator a plăti, după lege, interese de întârziere. Statutele societății pot satori, fără conziderare la celelalte urmări legale, și pedepse convenționale pentru cazul de plată întârziată a capitalului societar semnat. Mai departe se poate enunța, că acționarul neglijent își perde drepturile câștigate prin subscrierea acțiunilor și sumele plătite deja”.

Paragraful 171 al numitei legi adaugă însă:

„Pentru acțiunile anulate din cauza neplătirii, subscriitorii rămân în senzul §-ului 153 în obliigo până la 50% a valorii nominale”.

Scurt și precis. Legea Comercială pretinde împlinirea următoarelor condiții:

1. capitalul societar să fie asigurat prin subscrierea de acții;

2. la subscriere să se achite cel puțin 10%;

3. până la constituire să se achite cel puțin 30%.

4. în caz de transcriere, sau de neplătire a ratelor restante, acționarul rămâne în obliigo până la 50% a valorii nominale.

Dintru acestea cu cuviință socotim că procedura de sub a) satisface pe deplin exigenței de țineră în evidență a operațiilor societății, dar nu corespunde intențiilor legii. Contând la „Pasive” 80,000, diferența neachitată de 12,000 coroane, e problematică din punctul de vedere al dreptului. În fața acestora apare imediat mai corectă procedura de sub b), contând 68,000 la „Pasive” și nimic mai mult. Paragraful 199 L. C. punct 1 spune limpede: „Averele societății este a se considera la bilanț în valoarea care corespunde singuraticelor obiecte în ultima zi a anului de gestiune”.

Gavr. Todică.

Școala economică de repetițiune.

(Continuare.)

Cap. III.

Susținerea școlii economice de repetițiune, budgetul ei; ajutorul de stat.

§. 20.

Pentru înființarea și susținerea școlii economice de repetițiune se vor folosi:

1. Pe baza §-lui 101 al art. de lege XII din an. 1894 jumătate din banii de pedepse incurși din transgresiunile polițiale de câmp nedestinați spre alte scopuri prin regulamente și decizii;

2. 80% ale veniului curat încurs din partea teritorului de praxă ce se poate folosi exclusiv pentru scopurile școlii economice de repetițiune, 80% ale veniului curat din întreg teritoriul de praxă al școlii economice de repetițiune cu învățator specialist, — pentru că 20% ale aceluia îi compet învățatorului specialist, chiar și în cazul când cealaltă parte a fost destinată pentru depurarea cheltuelilor de zidire și provederea cu recuzitele necesare;

3. partea neluată încă în prospect din darea suplimentară școlară a celor 5% destinate în sensul §-lui 35 al legii de instrucțiune populară spre scopuri școl. comunale și de stat;

4. banii de pedepse intrați din absențele neescuzate ale elevilor școlii economice de repetițiune;

5. alte venituri destinate de comună pentru scopuri culturale;

6. venitele fundațiilor făcute pentru scopurile școlii economice de repetițiune în sensul dispozițiilor fondatorilor;

7. dacă cheltuielile nu s'ar putea acoperi din izvoarele susnumite comuna va avea să iee în buget spre acest scop sumele trebuincioase;

8. ajutorul de stat pus la dispozițiune în cazurile arătate mai jos de către ministerul cultelor și instrucțiunii publice.

§. 21.

Bugetul anual al școlii economice de repetițiune se va compune conform regulilor din îndrumarea edată cu ordinul Nr. 40 505 din 1899 în sensul celor cuprinse în §-ul 48 al îndrumării edate cu ordinul Nr. 32,055 din anul 1901 pentru curatoratul școlilor populare elementare, respective conform §-lui 72 al îndrumării edate cu ordinul Nr. 44,246 din anul 1902 pentru scaunele școlare comunale.

La venitele bugetului școlii economice de repetițiune sunt a se lua în sensul §-lui 20 al acestei îndrumări izvoarele de venit înșirate ce pot fi luate în prospect, împreună cu suma totală și specificată a venitelor teritorului de praxă.

La speșele din buget sunt a se lua:

a) onorarul învățătorului și învățătoarei de economie, salariul învățătorului specialist, cuincuenalele, relutul de cuartir, cu excepțiunea dacă salariul în bani gata și relutul de cuartir al învățătorului specialist se acopere din cassa statului.

Dacă relutul de cuartir al învățătorului specialist comuna îl primește dela stat drept eculivalent a locuinței în natură pe seama învățătorului specialist, relutul de cuartir se va lua numai între venitele bugetului școlii de repetițiune;

b) aranda plătită eventual pentru teritorul destinat în scopul economiei;

c) 20% ce se cuvin învățătorului specialist din venitul curat;

d) accesoriile anuale destinate pentru depurarea împrumutului făcut în scopul prevederii cu recuizitele necesare și pentru zidiri;

e) cheltuielile destinate pentru cumpărări în decursul anului;

f) erogațiunile necesare pentru simbrile servitorilor și pentru muncitorii cu ziua;

g) speșele de încălzit, luminat și altele;

Compunerea bugetului școlii economice de repetițiune cu învățător specialist are să o facă învățătorul economic de specialitate conform §-lui 57 al îndrumării pentru curatorate citat în alineatul prim al acestui capitol, respective pe baza §-lui 81 al îndrumării pentru scaunele școlastice — și-l va înainta până la finea lunii Iunie a fiecărui an curatoratului respective scaunului școlar.

Curatoratul respective scaunul școlar pertractează într'o sedință în toată regula bugetul școlii economice de repetițiune și stabilit îl înaintează comitetului administrativ pentru aprobare; referitor însă la speșele pentru recuizitele și investițiunile neapărat trebuincioase ale institutului luate în proiect pentru anul viitor se va adresa reprezentanței comunale. (Vezi capitolul

57 al îndrumării pentru curatorate, și 81 al îndrumării pentru scaunele școlare).

§. 22.

Școala economică de repetițiune cu învățător specialist deosebit sau o susține cu toate cele necesare comuna ce o organizează și cu folosirea venitelor teritorului de praxă îngrijește de toate trebuințele personale și de lucruri ale institutului, — sau o susține cu ajutor dela stat.

Ajutorul de stat al școlii economice de repetițiune cu învățător specialist stă în aceea, că în caz de mizerie justificată a comunei, statul plătește întreg salariul învățătorului de specialitate sau numai o parte a celui.

Dacă statul acopere cel puțin jumătate din suma salariului învățătorului de specialitate, atunci pe învățătorul de specialitate îl numește ministrul de culte și instrucțiune publică; la din contră conform celor mai jos înșirate îl alege scaunul școlar comun.

La școlile economice de repetițiune cu învățător specialist suportarea salariului învățătoresc întreg sau numai în parte de către stat se stabilește prin o normă de pertractare ce este a se urmă între stat și comună.

Pentru școala economică de repetițiune, pe care comuna din cauză justificată de sărăcie nu o poate susține, ministrul ung. reg. de culte și instrucțiune publică poate acorda ajutor de stat conform creditului ce-i stă la dispozițiune.

Excepționând școala economică de repetițiune cu învățător specialist — se poate acorda ajutor de stat pentru școala economică de repetițiune cu caracter comună numai pentru întregirea onorarului învățătorului școlii economice de repetițiune, respective a învățătoarei pentru lucru de mână.

§. 23.

La rugarea ce e de a se înainta pentru obținerea ajutorului de stat sunt a se aclude: 1. bugetul școlii populare elementare comunale; 2. bugetul comunei; 3. conspectul datoriiilor comunei; 4. inventarul averii comunale; 5. inventarul obiectelor cu cari e provăzută școala economică de repetițiune; 6. testificarea, că școala economică de repetițiune dispune de teritorul de praxă citat în §. 12, schița justificătoare asupra mărimii și distribuirei teritorului și conspectul detaliat al materiilor produse pe teritorul școlii economice de repetițiune în ultimii cinci ani; 7. consemnarea autentică a celor înșirați în școala economică de repetițiune și a deobligăților în vârsta de repetițiune ce se află în comună; 8. deciziunea reprezentanței comunale intrată în putere de drept, așadară aprobată din partea forurilor competente referitor la organizarea școlii economice de repetițiune; 9. documentul de alegere intrat în putere de drept referitor la instituirea învățătorului de economie. în legătură cu acesta documentele justificative referitor la cualificațiunea de specialitate a învățătorului, 10. în fine planul de învățământ și planul oarelor stabilite.

Dacă la școala economică de repetițiune se institue învățătoare pentru instrucțiunea economică a fetelor, sunt a se alătură documentele înșirate sub punctele 8 și 9 referitoare la această învățătoare.

§. 24.

Rugările pentru ajutorul de stat, în cari este de a se clarifica totdeauna chestiunea instituirii școlii economice de repetițiune, adresate ministrului ung. reg. de culte și instrucțiune publică, trebuie înaintate

până la finea lunii Mai a fiecărui an inspectorului școl. reg. competent. Pe baza acestora ministrul de culte stabilește bugetul școlii economice de repetițiune, și acordă ajutorul de stat pe 5 ani. Schimbările ce vin înainte în bugetul școlii în decursul celor 5 ani le aprobă inspectorul școlar regesc.

§. 25.

Ajutorul acordat de stat este a folosi exclusiv ca onorar pentru învățători; călcarea acestei dispozițiuni are ca urmare detragerea ajutorului de stat. Detragerea ajutorului de stat mai este provocată și prin împregiurarea dacă învățătorul de economie a propus obiectele economice numai teoretic și nu totodată și în mod practic; în contra unui astfel de învățător deodată cu detragerea ajutorului de stat se va dispune detragerea în cercetare disciplinară.

§. 26.

Socotelile școlii economice de repetițiune, la cari este a se alătură și conspectul detaliat al materiilor produse, le pregătește la școala economică de repetițiune, — ce e în legătură cu o școală elementară de stat în senzul §-ului 23 al îndrumării pentru curatorate însuș curatorul curatoratului școlii elementare de stat, la școala economică de repetițiune comunală în senzul §-ului 29 al îndrumării pentru scaunele școlare comunale curatorul scaunului școlastic, socotelile școlii economice de repetițiune cu învățător specialist însă în senzul §-ilor 60 și 62 al îndrumării pentru curatorate, respective a §-ilor 84 și 86 din îndrumarea pentru scaunele școlare le face învățătorul de specialitate economic și le înaintează spre pertractare curatoratului școlii elementare de stat, respective scaunului școlar comunal. +

(Va urma.)

JURISDICȚIUNE.

Nimicirea certificatului industrial. Impejorarea, că industriașul provăzut cu certificat în ordine din partea autorităților industriale este mai de multeori absent din sediul afacerii sale, nu poate servi drept bază pentru nimicirea certificatului liberat. (Hotărârea principială a Ministrului r. u. de comerț Nr. 27,895 dela 23 Iunie 1905).

Persoana devenită incapabilă de lucru în urma unui accident, nu este obligată a se supune, pentru atenuarea daunei, la operațiunea medicală, ce i-se propune. (Curia reg. Nr. 428/905).

Datarea cambiei. Cambia în care scadența este indicată cu cuvintele: „De azi peste trei luni” (Mátol három hó mulva) nu poate fi excepționată ca lipsită de o recerintă esențială. (Curia reg. Nr. 719/905).

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 13 Octomvrie 1905.

Situația pieței interne de bani continuă a fi încordată și deși cererile s'au redus în săptămâna trecută în măsură însemnată, totuș băncile mari atât vieneze cât și budapestane mențin etalonul urcat din

săptămâna trecută; astfel în Budapesta discontul privat a variat între 4%—4½%, iar în Viena dela 3½% în sus. În ultimele zile încassările la Banca Austro-Ungară au întrecut cu mult cererile și reducându-se succesiv și exportul aurului la o sumă de tot minimă, după părerea cercurilor financiare, chestiunea urcării etalonului oficial și-a perdut deocamdată actualitatea, întrucât se înțelege nu se vor întâmpla evenimente extraordinare în piața internațională de bani.

Ce privește piața externă de bani în Londra discontul privat s'a urcat la 4%, fiind acum egal cu etalonul oficial; în unele cercuri financiare se colportează știrea că în zilele proxime Banca Angliei își va urca din nou etalonul. În Berlin discontul privat este de 3½%, deci cu 1½% sub etalonul oficial de 5%. În Paris asemenea s'au scumpit banii, urcându-se discontul privat până la 2½% și aceasta din cauza sumelor mari, ce le reclamă noile împrumuturi rusești.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Mercur”, societate acționară de împrumut și păstrare în Năsdud. La postul vacant de prim-contabil dela acest institut, a fost ales în urma concursului publicat și în Revista aceasta, dintre 7 concurenți, dl Emil Tișca, fost până acum subcontabil la „Grănițerul” din Dobra.

„Timișana”, institut de credit și de economii, soc. pe acții în Timișoara a publicat concurs cu termin de 20 Octomvrie a. c. pentru un post de practicant. Salar anual K 720. Se cere absolvirea unei școlii superioare de comerț și cunoștința perfectă a limbilor română, maghiară și germană.

CRONICA.

Organizația finanțelor private. Un funcționar de bancă maghiar ocupându-se în „Budapesti Hirlap” cu articolul cu titlul de mai sus al lui Ereky K., reprodus și de noi în numărul nostru ultim zice între altele:

„În articolul acesta autorul se ocupă cu chestiunea deja mult discutată: cum s'ar putea înfrânge prin o concurență sănătoasă puterea institutelor de bani ale naționalităților și cum ar putea fi înlocuite acestea prin institutele de bani maghiare patriotice?

Dacă voim să studiam chestiunea aceasta cu seriozitate, atunci trebuie să supunem unei examinări minuțioase spiritul în care sunt conduse marile bănci ale naționalităților și apoi să le comparăm cu institutele de bani maghiare. Spre scopul acesta este de ajuns a ceti încheierile anuale ale băncilor mai mari nemaghiare și din cifrele ce ni-le prezintă a trage câteva concluziuni. Comparând numai câteva date, vom putea descoperi imediat marele secret, pe care se bazează succesul, popularitatea și puterea băncilor naționalităților.

Cetind încheierile acestea, de abia ne vine a crede, că cele mai multe din institutele de bani nemaghiare sunt societăți pe acții, întreprinderi cari lucră pentru câștig. Rapoartele, cari comentează cifrele, fac aproape impresiunea unor rapoarte ale unor societăți culturale mai mari asupra activității lor publice.

Aci autorul reflexiunilor cu cari ne ocupăm, citează cifre din rapoartele câtorva bănci săsești, spre a dovedi, ce sume în adevăr însemnate sacrifică ace-

stea pentru scopuri culturale-filantropice și arată că cea mai mare și mai veche cassă de păstrare din țară „Pesti hazai első takarékpénztár egyesület” din profitul său net de K 5 mil. de abia sacrifică pentru scopuri culturale neînsemnata sumă de K 30,000 și institutul acesta este unul dintre cele mai munificente. „Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete”, care afirmative urmărește scopuri altruistice și nu de câștig, donează anual din K 300,000, de abia K 4000—5000, dar pentru tantieme K 80,000.

Iată în această deosebire și nu în altceva rezidă puterea miraculoasă a băncilor naționalităților, cu cari însă băncile patriotice nu pot lua concurența*.

*
○

BIBLIOGRAFIE.

Anuarul Băncilor Române pe 1906 editat din însărcinarea Delegațiunii băncilor noastre a apărut în zilele acestea în formatul de până acum și se va expedia abonenților deja în zilele proximе. De astădată Anuarul are o extenziune de 10 coale și conține pe coala primă *calendarul*, cu indicarea termenelor ultimei pentru administrarea contribuțiilor și competențelor erariale; tragerile la sorti și scadența cupoanelor a efectelor mai însemnate austro-ungare și române. Șematismul băncilor se extinde pe celelalte 9 coale și conține în ordine alfabetică toate institutele noastre financiare cu finele anului 1904, indicându-se la fiecare din ele: firma în toate limbile înprotocolate, anul fondării, capitalul societar, prețul acțiunilor, prescripțiunea cupoanelor, dreptul de vot, semnarea firmei, ziarele oficiale; ramii de operațiune cu indicarea %, numele membrilor din direcțiune, din comitetul de supraveghiere și al funcționarilor; apoi bilanțul anului ultim de gestiune 1904, cu Contul profit și pierdere; în fine distribuirea profitului net pro 1904 și a cotei de binefacere. Afară de acestea mai conține anuarul și bilanțul general al băncilor române pe 1904, în comparație cu anul 1903 și ca adaus tabela de competențe de timbre din Ungaria; competențele de timbru cambial din România; o cheie pentru calcularea intereselor și în fine anunțuri diverse.

„Anuarul” pe 1906, precum și edițiunile anilor premergători 1900—1905, se pot procura dela Administrația „Revistei Economice” cu prețul de câte K 3.— legat.

*

Calculul intereselor redus la adunare, de Mihail Navrea, București 1905.

În numărul de pe Iulie al revistei „Economia Națională” din București dl Mihail Navrea, fost profesor la școala comercială din Brașov, publică o interesantă comunicare despre o ingenioasă lucrare matematică a francezului Jules Thoyer, fost pe vremuri funcționar la Banca de Franța. Lucrarea acestui francez care a fost mai târziu perfecționată de matematicianul Cauchy, e un sistem ingenios prin care calculul intereselor se reduce la adunare și a fost dată la iveală la 1811 într'un mic tractat sub titlul: „Les calculs d'intérêts réduits a l'additions”. Cu explicarea acestui tractat se ocupă dl Navrea în comunicarea de care vorbim.

După-ce ne arată cauzele cari indirect l'au făcut pe Thoyer să ajungă la invenția sa și după-ce ne arată ocaziunile în cari sistemul său poate fi întrebuitat cu succes și folos, trece la explicarea sistemului însuș. Iată cum ni-se explică:

Ne construim un tablou, care să cuprindă zece rânduri și zece coloane. Numerotăm șirurile care ne indică zecii de zile și coloanele care ne indică unii de zile.

unii de zile

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
0											t_0
1											t_1
2											t_2
3											t_3
4											t_4
5											t_5
6											t_6
7					C_{74}						t_7
8											t_8
9											t_9
	e_0 10 t_0	e_1 10 t_1	e_2 10 t_2	e_3 10 t_3	e_4 10 t_4	e_5 10 t_5	e_6 10 t_6	e_7 10 t_7	e_8 10 t_8	e_9 10 t_9	T 10 T
	a_0	a_1	a_2	a_3	a_4	a_5	a_6	a_7	a_8	a_9	11 T
	0	a_1	2 a_2	3 a_3	4 a_4	5 a_5	6 a_6	7 a_7	8 a_8	9 a_9	N

Scriem apoi fiecare sumă în rubrica corespunzătoare pe baza indicațiunii de mai sus și anume suma scadență peste 74 zile (și prin urmare înmulțită cu 74) o scriem în rubrica din șirul 7 coloana 4.

Introduse fiind aceste sume, adunăm șirurile, iar sumele acestea t_0 ; t_1 ; t_2 t_9 , le scriem în coloana ultimă.

Tot astfel facem și cu coloanele, cari prin sumare ne dau valorile e_0 ; e_1 ; e_2 e_9 ; iar sub acestea în ordine consecutivă scriem sumele t înmulțite cu 10. Adunăm aceste mărimi, prin ceace căpătăm alte mărimi de forma

$$a_0 = e_0 + 10t_0$$

$$a_1 = e_1 + 10t_1$$

$$a_2 = e_2 + 10t_2$$

⋮

$$a_9 = e_9 + 10t_9$$

În fine înmulțim sumele a_0 ; a_1 ; a_2 ; a_3 a_9 cu numerii 0; 1; 2; 3.....9 și sumând aceste produse căpătăm

$$0 + a_1 + 2 a_2 + 3 a_3 + \dots + 9 a_9 = N$$

care nu este altceva decât numerii totali de interese, adică produsul diferitelor capitaluri înmulțite cu numărul zilelor respective.

După aflarea lui N ușor putem constata interesele sau scontul total pe baza formulei

$$J = \frac{N}{D}$$

unde D reprezintă divizorul fix

$$D = \frac{36000}{\%}$$

Din acest procedeu este ușor a ne convinge, că N de fapt reprezintă suma totală a numerilor de interese. Pentru ilustrarea acestora presupunem, că

avem un singur capital C de scontat pe 74 zile. Il scriem mai întâiu în rubrica respectivă șirul 7 coloana 4; adunăm pe urmă șirurile și coloanele, astfel capitalul C va fi cuprins odată în t₇ și în e₄. Prin scrierea sumelor t înmulțite cu 10 sub șirul e, 10 t₇ va veni introdus în coloana 7. Adunăm aceste două șiruri: C va figura odată în mărimea a₄ și de 10 ori în a₇. Înmulțind consecutiv mărimile a cu 0, 1, 2, 3, 4.....9, a₄ va fi înmulțit cu 4 iar a₇ cu 7. În felul acesta C se va cuprinde de 4 ori în 4 a₄ și de 70 de ori în 7 a₇. Adunând aceste mărimi vom avea numărul de interese al capitalului C și anume

$$4 a_4 + 7 a_7 = N$$

$$\text{sau } 4 C + 7 \cdot 10 C = 74 C = N$$

(Va urma).

Erată. În notița noastră din numărul ultim referitoare la „Procesul băncii „Székelyegyleti Takarékpénztár“ s'au străcurat două erori de tipar, pe cari le rectificăm prin aceasta, anume cuvântul penultim „15 zile“ din șirul al șaselea al aliniei prime să se înlocuiască cu „5 luni“, iar cuvântul ultim din șirul al nouălea să se cetească exact „neincassabili“.

SUMAR.

Verdictul dela Székely-Udvarhely. — La chestiunea etalonului de discount. — Poziții controversate în bilanțuri. — Școala economică de repetițiune. — *Jurisdicțiune:* Nimicirea certificatului industrial. — *Revista financiară:* Situațiunea. — *Societăți financiare și comerciale:* „Mercur“, „Timișana“. — *Cronică:* Organizația finanțelor private. — *Bibliografie:* Anuarul Băncilor Române pe 1906, Calculul intereselor redus la adunare. — **Erată.**

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 11 Octombrie 1905.

Grâu de Bănat,	per 100 kg. vinde . . .	16-45—17-95
„ „ Tisa,	„ „ „ „ . . .	16-50—17-30
„ „ Pesta,	„ „ „ „ . . .	16-25—17-20
„ „ Alba-reg.,	„ „ „ „ . . .	16-60—17-10
„ „ Bacica,	„ „ „ „ . . .	16-55—17-15
Secară,	„ „ „ „ . . .	12-80—13-20
Orz,	„ „ „ „ . . .	12-50—13—
Ovăs,	„ „ „ „ . . .	13—13-80
Porumb	„ „ „ „ . . .	16-80—17—
Rapiță,	„ „ „ „ . . .	— — —
Untură de porc B.-Pesta	„ „ „ „ . . .	157—
Slănină (elisă)	„ „ „ „ . . .	140—14-3—

Bursa de București.

Cursul din 10 Octombrie 1905.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	— —
„ „ 1892 5%	„ „	— —
„ „ 274 mil. 4%	„ „	94 1/4
„ „ 1898 4%	„ „	93 1/2
Fonciare rurale 5%	„ „	103 3/8
„ „ 4%	„ „	96 1/2
„ Seris. fonc. urb. Bucuresei 5%	„ „	99—
„ „ lași	„ „	95 1/2

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 11 Octombrie 1905.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpesta vinde
	Datoria publică comună.	v cor.	p. 100 K
4	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov.,	100-60	100-80
4-2	„ „ arg. Febr. Aug.	100-50	101-70
5	Losuri din 1860 à fl. 500— „ 20% dare	162—	164—
5	„ „ 1860 à fl. 100— „ 20% „	192-75	193—
—	„ „ 1864 à fl. 100— „	299—	304—
	Datoria publică austriacă.		
4	Renta austr. aur., scut. de dare	119-60	120—
4	„ „ Cor.	100-70	101-05
3 1/2	„ „ de invest.	92-40	— —
	Datoria publică ungară.		
4	Renta ung. aur., scut. de dare	114-69	115-50
4	„ „ Cor.	96-35	96-60
3 1/2	„ „ „ „ „ „	87-30	87-75
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. „ „	221-75	224—
4	„ p. regul. Tisei sc. de dare	165-75	170—
4 1/2	Oblig. de regalii croat-slav. „ „	101-75	101-90
3	Impr. p. regul. Porților de fier „ „	81-90	82—
4	Oblig. rurale croato-slavone „ „	97-95	98-50
4	„ „ ungare „ „	97-10	97-50
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regulara Dunării, à 100 fl.	278—	— —
4	Obl. Soc. Temeș-Bega	97—	97-50
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	104-40	— —
4 1/2	„ „ „ „ „ Budapesta	96-75	97—
2	„ „ „ „ „ sârbesti à 100 fr.	111—	— —
—	Oblig. cu premii a C. fer. ture. à 400 fr.	146-75	— —
—	Impr. bulgar 1889	119-40	118—
	Scrisuri fonciare și a. a.		
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	100-75	— —
3	„ „ „ „ „ cu premii, 1880	312—	— —
1	Banca austro-ungară 50 ani	101-80	— —
4	„ „ „ „ „ 50 ani	— —	102-30
4 1/2	Banca comerc. ung. Pesta	100-80	101—
4	„ „ „ „ „ „	99—	99—
4 1/2	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	107-40	108-75
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50 1/2 ani	100-15	101—
4	„ „ „ I Casse de păstr. patriot., Pesta	98-25	98-75
4	Inst. de credit fonciar ungar	99-35	99-60
3 1/2	„ „ „ „ „ „	99-20	99-80
4 1/2	Banca hipotecară ungară „	100-90	101—
4	„ „ „ „ „ „	101—	99-25
4	„ „ „ „ „ „ cu premii	274—	137—
4 0/10	Cassa de păstrare regn. Pesta 50 ani	— —	99-50
5	„ Albina“, Sibiu	— —	102-50
4 1/2	„ „ „ „ „ „	— —	102—
4 1/2	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	— —	102-50
5	„ „ „ Brașov	— —	103-50
4 1/2	„ „ „ „ „ „	— —	102—
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. VI.	— —	101—
4	„ „ „ „ „ „ VII.	— —	99-50
	Lozuri.		
	Basilica, à fl. 5—	27-80	28-50
	Credit, à fl. 100—	484-50	484—
	Clary, à fl. 40— v. c.	163—	— —
	Buda, à fl. 40—	178—	178—
	Pálffy, à fl. 40—	190—	189—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10—	56-50	58—
	„ „ ungară, à fl. 5—	36-25	37—
	Rudolf, à fl. 10—	66—	— —
	Salm, à fl. 40— v. c.	223—	— —
	Salzburg, à fl. 20—	78—	— —
	Impr. cu prem. al oras. Viena, 1874	546—	— —
	Sanatorium Regina Elisabeta K 5—	— —	13—
	„Jó sziv“, à K. 4—	— —	12-75
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung.	11-40	11-43
	„ c. reg.	11-35	11-33
	Napoleond'or (20 frei sau 8 fl. aur)	19-14	19-17
	20 Marce germ. aur	23-56	23-54
	Ruble rusești de hârtie per bucată	— —	2-55
	Bilete germ. 100 M.	117-65	117-75
	„ franc. 100 Fr.	— —	95-77
	„ ital. 100 Lire	95-85	95-80
	Ruble, bilete, 100	254-50	— —
	Lei românești, 100	— —	95-50

Prețul per bucată

Drepturile, datorințele și răspunderea

==== membrilor din direcțiune ====

și

Drepturile, datorințele și răspunderea

==== comitetului de supraveghere ====

de

Alfred Kormos,
directorul revistei „Magyar Pénzügy“

==== traduceri autorizate de ====

Constantin Popp,
funcționar la Centrala inst. de credit și de econ. „Albina“.

Se pot comanda la traducător în Sibiu sau la Librăria arhiepiscopală din Sibiu, cea dintâi cu prețul de K 3.—, iar cea din urmă cu prețul de K 1.50.

Banca Austro-Ungară

(un studiu amănunțit despre trecutul, organizația, operațiunile și importanța băncii noastre de emisiune)

de

Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comerciale.

Se poate comanda de la administrația »Revistei Economice«, cu prețul de 1 coronă.

În editura Delegațiunii Băncilor Române
au apărut:

Problemele Reformei Băncilor,

de Dr. C. Diaconovich.

Prețul: broș. K 1.—, leg. K 1.50.

Anuarul Băncilor Române

Pe anii

1900 — 1901 — 1902 — 1903 — 1904 — 1905 — 1906.

Prețul: câte K 3.—.

Se comandă la Administrația »Revistei Economice« în Sibiu (Nagyszeben).

Au apărut

„BIBLIOTECA BĂNCILOR ROMÂNE“

==== Nr. 1. ====

Studii de contabilitate
(principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă)

de

Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comerciale.

==== Nr. 2. ====

Băncile Române
din
Transilvania și Ungaria

de

Constantin Popp,
funcționar la Centrala „Albinei“, Sibiu.

==== Nr. 3 și 4. ====

Efectele publice

de

Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comerciale.

Se pot procura de la Administrația »Revistei Economice«, cele dintâi à 50 fl. cca din urmă K 1.

Medalia de aur de la Expoziția științifică din București, 1903.

Enciclopedia Română

Asociațiunii literaturii române și culturii poporului român

Dr. C. Diaconovich

Ce numeroase ilustrații și hărți.

3160 pag. 8° mare — 37.622 articole.

3 tomuri legate luxos K 80.—

33 fasc. broșurate K 70.—

Editura și tiparul W. Krafft, Sibiu. 1904

Se comandă la
Biroul »Asociațiunii« Sibiu, str. Morii Nr. 6.